

A thick dark blue vertical bar is positioned on the left side of the page. A blue arrow-shaped graphic points to the right, containing the date. Below the arrow, several thin, curved lines in dark blue and light grey sweep upwards from the bottom left corner.

8/30/2014

**Препораки за развивање на позитивни
практики на превенција – услов за
некоруптивно и транспарентно
извршување на јавните набавки**

Деск истражување

М-р Виолета Шаклева

ВОВЕД

Јавните набавки се збир на активности што ги извршуваат договорните органи заради потреби од снабдување со стоки, извршување на услуги или изведување на работи.

Јавните набавки имаат важна улога за правилен развој на пазарната економија и како дел од вкупниот БДП на една земја. Во 2012 година во Република Македонија се доделени договори за јавни набавки во вкупна вредност од околу 56 милијарди денари, што претставува 12% од БДП, 35% од буџетот на земјата. Уделот на јавните набавки во вредноста на БДП во Македонија за 2013 г. изнесува 11% вкупна вредност од 52.491.650.489 денари (околу 52.5 милијарди ден.) или приближно 850 милиони евра.

Од сите државни активности, јавните набавки претставуваат област која е најподложна на корупција. Финансиските интереси и тесната соработка меѓу јавните и приватните учесници ги прават јавните набавки област со најголем ризик. Врежано е мислењето дека значителни државни средства кои се доделени преку постапките на јавни набавки претставуваат високи ризици за злоупотреби.

Законот за јавни набавки е донесен на 12.11.2007 година, а во сила е од јануари 2008 година и досега неколку пати е менуван (Сл. весник на РМ бр.35/08, 103/08, 26/09, 83/09, 99/09, 115/10, 17/11,51/11,123/12,15/13,24/13,44/13 и 130/14). Воведени се казнени одредби со цел за спречување на корупција, судир на интереси, непотизам и нетранспарентност. Но, со тоа постојните проблеми не можат да се надминат. Потребно е да се развијат позитивни практики кои би дале долгорочни резултати.

За да се осознаат овие позитивни практики потребно е да се изврши деск анализа на законските прописи од областа на јавните набавки, како и од други сродни области кои се релевантни за политиките на локално ниво насочени кон спречување на појавите на судир на интереси, корупција, непотизам и нетранспарентно извршување на јавните набавки преку остварување на следните задачи:

Задача	Резултат
Идентификација на законски и подзаконски акти од областа на јавните набавки	1. Изработка на Листа на законски и подзаконски акти од областа на јавните набавки и јавно приватно партнерство
Идентификација на други законски и подзаконски акти кои се релевантни за јавните набавки	2. Изработка на Листа на други релевантни законски и подзаконски акти
Идентификација на постојни стратегии, извештаи и/или студии релевантни за јавните набавки на национално и локално ниво	3. Утврдување на листа на релевантни стратегии,извештаи и студии и определување на нивна актуелност

При изработката на предвидените Листи, се наметна потребата од детална анализа на националното законодавство за јавно приватно партнерство, јавни набавки, но, исто така и на некои други релевантни закони, кои се повеќе или помалку се поврзани со адаптација на 5 PPP4Broadband модели и особено со реализација на одреден модел – проект на јавно приватно партнерство во пракса. Стратегии кои постојат во одредени области се анализирани со оглед на

нивната актуелност и соодветност и се составен дел на оваа нализа. Токму оваа анализа ќе помогне во понатамошна реализација на поставените задачи:

Задача	Резултат
Подготовка на прашања за полу-структурирано интервју со лица од договорни органи, економски оператори, од граѓански сектор и новинари, кои согласно нивните познавања на областа на јавните набавки би биле релевантни стручни лица за спроведување на полу-структурирано интервју.	Успешно спроведени полу-структурирани интервјуа кои ќе придонесат за изработка на успешен Извештај за истражувачките активности
Подготовка на прашања за фокус групите по однос на определените теми и иницијални прашања, како и други прашања кои ќе се јават во текот на дискусијата.	Успешно спроведени дискусии со фокус групите кои ќе придонесат за изработка на успешен Извештај за истражувачките активности

Листа на кратенки

РМ	Република Македонија
ЕУ	Европска Унија
ЗЈН	Закон за јавни набавки
ЕО	Економски оператор
ДО	Договорен орган

I. ЛИСТА НА ЗАКОНСКИ И ПОДЗАКОНСКИ АКТИ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

1. РЕГУЛАТИВА ВО ОБЛАСТА НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ ВО РМ

1.1. ЗАКОН

- Закон за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.130/07),
- Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.130/08)
- Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни набавки (Службен весник на РМ бр. 97/10)
- Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни набавки(Службен весник на РМ бр.53/11 и 185/11)
- Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.148/13и 160/13)
- Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни набавки(Службен весник на РМ бр.28/14)
- Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни набавки(Службен весник на РМ бр.43/14)
- Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни набавки(Службен весник на РМ бр.43/14)

Собранието на Република Македонија го донесе Законот за јавните набавки на 6 ноември 2007 година, а истиот започна да се применува од 1 јануари 2008 година. Во меѓувреме и во законски рок беа донесени сите предвидени подзаконски акти, освен Општиот поимник за јавни набавки кој согласно со законот се донесе до крајот на 2008 година.

Законот беше оценет од страна на Европската комисија дека е со висок степен на усогласеност со Директивите за јавни набавки и истиот имплементира добри меѓународни практики. Една од новините е и воведувањето на електронските аукции и целосен систем на електронски јавни набавки кои им стојат на располагање на договорните органи.

Со примена на законот истиот го зајакна системот на јавните набавки, преку:

- воведување на нови забрзани постапки и заокружување на електронскиот систем на јавни набавки и електронски аукции,
- имплементација на европските правила и прописи кои произлегуваат од Директивите за јавни набавки на ЕУ, со што е направен напредок во интеграцијата на Република Македонија во ЕУ,
- воведување на добрите меѓународни практики за сите прашања кои не се регулирани со европските прописи за јавни набавки,
- имплементација на нов веб информациски систем за објавување на огласите и известувањата за јавни набавки кој е конзистентен на системот на електронско објавување во Службен весник на ЕУ,
- воведување на прифатливи постапки кои на договорните органи и деловната заедница им овозможуваат намалување на трошоците на постапката.

Но, почнувајќи од 2008 година па до 3 септември 2014 година, Законот за јавни набавки континуирано се изменува и дополнува. Една од главните причини за предлагање на овие

измени и дополнувања на законот е подобрување на текстот на истиот и натамошно олеснување на неговата имплементација, како и зајакнување на капацитетите на договорните органи и економските оператори преку програма за едукација која ја развиваше Бирото за јавни набавки.

Во периодот на примената на законот беа донесени неколку измени и дополнувања со кои се извршија низа на прилагодувања и подобрувања на законскиот текст, а се воведоа и одредени новини согласно со политиките на Владата на Република Македонија. Ова особено доаѓа до израз со најновата, последна измена на законот во текот на реализација на овој проект.

Токму за последната измена, постапувајќи како главен коректив во постапките за јавни набавки, Државната комисија до Владата на Република Македонија доставила иницијатива за измена и дополнување на Законот за јавните набавки во која биле содржани неколку предлози за подобрување на законската рамка во областите каде Комисијата детектирала најмногу проблеми. Со усвојувањето на оваа иницијатива произлегоа повеќето од предлозите содржани во овој најновите измени и дополнувања на Законот за јавните набавки.

Усвоените најнови измени и дополнувања на Законот за јавните набавки првенствено се со две основни цели:

- да се допрецизираат и подобрат одредени одредби од постојното законско решение согласно со досегашните искуства од примена на законот и
- да се воведат нови мерки за зајакнување на контролата и за стеснување на просторот за субјективно делување на договорните органи.

Конкретно, се упатува на користењето на одредбите од Законот за облигационите односи при утврдување на одговорноста на проектантот и изведувачот за квалитетот на градежните работи.

Во насока на поголема контрола кај набавката на дополнителни работи во постапката со преговарање без објавување оглас, се воведува нова согласност која ќе ја издава Советот за јавни набавки за примена на овој основ од постапката со преговарање. Се воведуваат и одредби со кои се пропишува постапката на барање и издавање на оваа согласност, како и казнена одредба за договорните органи кои нема да ја почитуваат ваквата законска обврска.

Заради намалување на можностите за тенденциозно поништување на постапките во случаите на решение на Државната комисија за жалби по јавни набавки со кои постапката се враќа на повторна евалуација, се воведува обврска за завршување на повторната евалуација од страна на комисијата за јавна набавка во рок од пет работни дена. Со тоа се оневозможува тенденциозно одолговлекување на постапката со цел да истече периодот на важност на понудите што резултира со поништување на постапката.

Исто така, кај набавките на услуги за превоз на патници, се предлага нова мерка со која е предвидено понудувачот, доколку сака да користи подизведувачи, да мора да предложи подизведувачи кои и самите ќе ги исполнуваат условите за способност утврдени за понудувачот. Ова е особено релеванто кај набавката на услуги за превоз на ученици каде досегашното искуство покажа одредени проблеми што резултираа со превоз во несоодветни услови за цени кои се понеповолни од реалните на пазарот.

Во досегашното искуство од примена на законот се појави потреба од подетално уредување на можностите за поддршка на економските оператори од друг субјект, како на

нивната економска и финансиска состојба, така и на техничката и професионалната способност. Меѓутоа, искуството покажува дека не е можно да бидат поддржани сите аспекти од критериумите за утврдување способност, особено оние аспекти кои не претставуваат ресурси по својата природа. Од тие причини, се предлага ограничување на можноста за поддршка од други субјекти на податоците кои се содржани во билансите на успех во делот на економската и финансиската состојба, како и на референтните листи и минатото искуство во делот на техничката и професионална способност.

Во насока на натамошно прецизирање на условите за поништување на постапките, се предлага одвојување на основите за поништување на постапката во случај кога нема поднесено соодветни понуди, од основот за прифатливи понуди од причина што кај деливите постапки не е можно утврдување на соодветноста на понудата освен доколку проценетата вредност не се утврди на ниво на секој дел поединечно.

Усвоени се и нови казнени одредби за непочитување на обврските кои произлегуваат од овој закон, со што вкупниот број на казнени дела предвидени во законот достигна 20 (дваесет).

1.2. ПОДЗАКОНСКИ АКТИ

- Кодекс на однесување при спроведување на јавните набавки (Службен весник на РМ бр.39/12)
- Одлука за утврдување на индикативен список на договорни органи (Службен весник на РМ бр.159/07 и 74/2009)
- Уредба за услугите кои се предмет на договорите за јавни набавки на услуги (Службен весник на РМ бр.157/07)
- Уредба за видовите на активности на градење кои се предмет на договорите за јавни набавки на работи (Службен весник на РМ бр.158/07)
- Методологија за изразување на критериумите за доделување на договорот за јавна набавка во бодови (Службен весник на РМ бр.41/08)
- Правилник за начинот на проценување на вредноста на договорите за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.154/07)
- Правилник за содржината на тендерската документација (Службен весник на РМ бр.19/08)
- Правилникот за формата и содржината на образецот на извештајот од спроведената постапка (Службен весник на РМ бр.36/08 и 155/10)
- Правилник за формата и содржината на огласот, известувањето за поништување на постапката и образецот на евиденцијата на постапките со барање за прибирање на понуди (Службен весник на РМ бр.161/09)
- Правилник за формата и содржината на огласите и известувањата за доделувањето на договорите за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.161/09)
- Правилник за начинот на користење на Електронскиот систем за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.18/14)
- Правилник за формата, содржината како и начинот на изготвување на годишниот план за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.84/12)

- Правилник за постапката на отворањето на понудите и образецот за водење на записник за отворањето на понудите (Службен весник на РМ бр.154/07)
- Правилник за формата и содржината на известувањето на кандидатите односно понудувачите за одлуките во врска со извршената претквалификација (Службен весник на РМ бр.84/12)
- Правилник за формата и содржината на известувањето за неодлучување по поднесена жалба (Службен весник на РМ бр.71/11)
- Правилник за начинот на вклучување и работа на стручните лица во работата на советот при одлучување за давање на согласност (Службен весник на РМ бр.72/14)
- Правилник за начинот на водење на регистарот на запишување и бришење на стручните лица (Службен весник на РМ бр.72/14)
- Интерни упатства за едукацијата за јавни набавки – донесени од Бирото за јавни
- Правилник за начинот на користење на електронскиот систем за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.71/11)
- Правилник за формата и содржината на образецот на огласот за воспоставување квалификациски систем (Службен весник на РМ бр.91/12)
- Тарифник за висината на надоместоците за користење на Електронскиот систем за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.44/12)
- Правилник за програмата за едукација (Службен весник на РМ бр.90/12)
- Уредба за Општиот поимник за јавни набавки (Службен весник на РМ бр.71/11)

Подзаконските акти како дел од правната рамка со која се регулираат постапките за доделување на договори за јавни набавки, односно како инструменти кои ја олеснуваат имплементацијата на Законот за јавните набавки, се донесени во предвидените рокови и континуирано се унапредуваат, а воедно и се усогласуваат со евентуалните измени и дополнувања на законот.

Со Законот за јавните набавки (Сл.весник на РМ бр.136/07) вкупно се предвидени 14 подзаконски акти, а со цел да се олесни неговата имплементација. Во предвидениот рок беа донесени сите предвидени подзаконски акти. Имајќи предвид дека со последните измени и дополнувања на законот се вовеле нов модел на едукација во јавните набавки, како и поради интеграцијата на двата електронски системи за јавни набавки, во текот на 2009 година беа донесени четири нови правилници, и тоа:

- Правилник за програмата, начинот на спроведување на испитот, висината на надоместокот, како и формата и содржината на потврдата објавен во Службен весник на Република Македонија бр. 157/09. Со овој правилник се пропишува програмата, начинот на спроведување на испитот, висината на надоместокот, како и формата и содржината на потврдата. Правилникот ја дефинира програмата за обука како програма со два дела и тоа модул за обука на обучувачи за јавни набавки и модул за обука на договорни органи и економски оператори.
- Правилник за формата и содржината на огласот, известувањето за поништување на постапката и образецот на евиденцијата на постапките со барање за прибирање на понуди објавен во Службен весник на Република Македонија бр.161/09, со кој се пропишуваат стандардните обрасци за постапките со барање за прибирање на понуди, како и евиденцијата за постапките со барање за прибирање на понуди;

- Правилник за формата и содржината на огласите и известувањата за доделувањето на договорите за јавни набавки објавен во Службен весник на Република Македонија бр.161/09, со кој се пропишуваат стандардните обрасци за огласите за доделување на договори за јавна набавка, како и известувањата за известувањата за доделувањето на договорите за јавни набавки;
- Правилник за начинот на користење на електронскиот систем за јавни набавки објавен во Службен весник на Република Македонија бр.161/09 и
- Одлука за Изменување и дополнување на Одлуката за утврдување на индикативен список на договорни органи објавена во Службен весник на Република Македонија бр.74/09 .

Како резултат на измените и дополнувањата на Законот за јавните набавки во текот на 2010 година, дојде и до измена и дополнување на Правилникот за начинот на користење на Електронскиот систем за јавни набавки, со кој се воведува можноста од користење на критериумот економски најповолна понуда во постапките кои завршуваат со електронска аукција, и истовремено се врши негово усогласување со прописите за заштита на личните податоци.

Во текот на 2011 година, се донесе нов Правилник за програмата, начинот на спроведување на испитот, висината на надоместокот како и формата и содржината на потврдата. Со овој Правилник се вовеле обврска за обучувачите и обучуваните лица да ги следат измените на легислативата за јавни набавки преку модулот за надградба на постојните знаења. Во исто време се вовеле нов модул за судир на интереси и спречување на корупцијата во јавните набавки.

Со Правилникот за формата и содржината на известувањето за неодлучување по поднесена жалба, кој е донесен во мај 2011 година, се операционализира можноста која му стои на подносителот на жалбата да го извести Државниот управен инспекторат доколку Државната комисија не донесе одлука во пропишаниот рок од денот на комплетирање на предметот.

Во 2012 година месец март министерот за финансии го донесе Кодексот на однесување при спроведување на јавните набавки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 39/12), со кој се предвидуваат одредени правила на однесување од страна на лицата кои ги спроведуваат јавните набавки. Исто така, во истиот месец беше донесен и Тарифникот за висината на надоместоците за користење на Електронскиот систем за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/12), со кој се утврдува висината на надоместоците што ги плаќаат договорните органи и економските оператори за користење на ЕЦЈН, а со цел да се обезбеди самоодржливоста на системот.

Во месец јули истата година, беше донесен Правилник за формата и содржината на известувањето на кандидатите, односно понудувачите за одлуките во врска со извршената претквалификација, доделувањето на договорот за јавна набавка, склучувањето на рамковната спогодба или поништувањето на постапката за доделување на договорот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 86/12). Со овој правилник подетално се пропиша формата и содржината на известувањето кое им се доставува на кандидатите, односно понудувачите кои учествувале во постапката, заради запознавање со одлуките кои ги донеле договорните органи.

Во 2012 година се донесе Правилникот за формата и содржината на образецот на огласот за воспоставување квалификациски систем („Службен весник на Република Македонија“ бр. 91/2012) со кој се воведува квалификациски систем како посебен начин за доделување на секторски договори за јавни набавки, со што ќе се зголеми ефикасноста на

секторските договорни органи.

Во април 2013 година донесен е Правилникот за начинот на користење на Електронскиот систем за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија” бр. 57/2013). Со него подетално се уреди начинот на користење на Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН), а воедно детално се опишува начинот на спроведување на е-набавките и е-аукциите.

Во 2014 година согласно измените и дополнувањата во Законот за јавни набавки, донесен е нов Правилник за за начинот на користење на Електронскиот систем за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија” бр. 18/2014).

Согласно со соодветните измени на Законот за јавни набавки, во 2014 година донесени се и следните подзаконски акти :

- Правилник за начинот на вклучување и работа на стручните лица во работата на советот при одлучување за давање на согласност (Службен весник на РМ бр.72/14)
- Правилник за начинот на водење на регистарот на запишување и бришење на стручните лица (Службен весник на РМ бр.72/14)
- Интерни упатства за едукацијата за јавни набавки – донесени од Бирото за јавни

2. Утврдување на листа на релевантни стратегии,извештаи и студии и определување на нивна актуелност

2.1. Листа на релевантни стратегии

Релевантни стратегии за следење на системот за јавни набавки во Република Македонија се следните :

1. Стратегија на Бирото за јавни набавки за развој на системот на јавните набавки 2010-2012 година објавена на 30/05/2012
2. Стратешки приоритети на БЈН за развој на системот на јавните набавки 2014-2018 година објавени на 07/10/2013 – согласно наведената стратегија **актуелни** стратешки цели:
 - Професионализација на службениците за јавни набавки
 - Иновации -Јавните набавки се дел од Стратегијата за иновации на Република Македонија 2012 – 2020 година.
 - Целосна интеграција и координација на системот на јавните набавки.
3. Стратешки план на Државната комисија за жалби по јавни набавки за периодот 2014-2016 година со следните приоритетни цели:
 - Решавање на жалбите во постапките за доделување на договори за јавни набавки во законските рокови, на квалитетен и транспарентен начин
 - Воспоставување, развој и одржување на сопствен информационален систем за планирање и управување со ресурсите на Државната комисија.
4. Стратегија за развој на Државниот завод за ревизија 2010 - 2014 година
5. Стратегија за развој на Државниот завод за ревизија 2013 - 2017 година

2.2. Листа на релевантни извештаи

Релевантни извештаи за работата на Бирото за јавни набавки се :

- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2013 година
- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2012 година
- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2011 година
- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2012 година
- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2011 година
- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2010 година
- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2009 година
- Извештај за активностите на Бирото за јавни набавки во функционирањето на системот на јавните набавки во 2008 година

Релевантни извештаи за работата на Државната комисија за жалби по јавни набавки се :

- Годишен извештај на Државната комисија за жалби по јавни набавки за 2013 година
- Годишен извештај на Државната комисија за жалби по јавни набавки за 2012 година
- Годишен извештај на Државната комисија за жалби по јавни набавки за 2011 година
- Годишен извештај на Државната комисија за жалби по јавни набавки за 2010 година
- Годишен извештај на Државната комисија за жалби по јавни набавки за 2009 година
- Годишен извештај на Државната комисија за жалби по јавни набавки за 2008 година

Релевантни извештаи за работата на Државниот завод за ревизија се:

- Годишен извештај за извршените ревизии и за работењето на ДЗР во 2013 година
- Годишен извештај за извршените ревизии и за работењето на ДЗР во 2012 година

- Годишен извештај за извршените ревизии и за работењето на ДЗР во 2011 година
- Годишен извештај за извршените ревизии и за работењето на ДЗР во 2010 година
- Годишен извештај за извршените ревизии и за работењето на ДЗР во 2009 година
- Годишен извештај за извршените ревизии и за работењето на ДЗР во 2008 година

Релевантни извештаи на Државната комисија за спречување на корупција се :

- Годишен извештај за работата на ДКСК за 2013 година
- Годишен извештај за работата на ДКСК за 2012 година
- Годишен извештај за работата на ДКСК за 2011 година
- Годишен извештај за работата на ДКСК за 2010 година
- Годишен извештај за работата на ДКСК за 2009 година
- Годишен извештај за работата на ДКСК за 2008 година

2.3. Листа на релевантни студии

- Оценка на СИГМА на системот на јавните набавки, концесии и јавни-приватни партнерства во Македонија во 2011 (Peer Review), објавен на веб-страницата www.bjn.gov.mk

ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ЗАКОНИ И ПРОПИСИ

1. **ЗАКОН ЗА ОБЛИГАЦИОНИТЕ ОДНОСИ** Сл. весник на Р Македонија бр. 18 од 5.03.2001 год.
2. **ЗАКОН ЗА СОПСТВЕНОСТ И ДРУГИ СТВАРНИ ПРАВА** „Службен весник на Република Македонија“ број 18/01,139 /09 и 35/10
3. **КРИВИЧЕН ЗАКОНИК** („Службен весник на Република Македонија“ број 37/96, 80/99, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006, 73/2006, 7/2008, 139/2008, 114/2009, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14 и 115/14)
4. **ЗАКОН ЗА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА** “Сл. весник на Р Македонија” бр.5 од 29.01.2002 год.
5. **ЗАКОН ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА** (Службен весник бр.61/04, 96/04, 67/07, 156/09 и 47/11)
6. **ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА** Службен весник на РМ, бр. 145/10,136/11 и 41/14
7. **ЗАКОН ЗА ТРГОВСКИТЕ ДРУШТВА** (Сл. весник на Р Македонија” бр. 28/04 од 30.04.2004 година) и измени и дополнувања од 2005 до 2014 година
8. **ЗАКОН ЗА КЛАСИФИЦИРАНИ ИНФОРМАЦИИ** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 9/04 и 113/07)

9. **ЗАКОН ЗА СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 13/06, 86/08 и 6/10)
10. **ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА**
11. **ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА СУДИР НА ИНТЕРЕСИ** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/07,114/09,128/09,06/12)
12. **ЗАКОН ЗА ЈАВНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА** (“Службен весник на Република Македонија” број 38/96, 6/2002,40/2003,49/2006, 22/2007, 83/2009, 97/10, 6/12 ,119/13 I 41/13)
13. **ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА НА ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ** “Службен весник на Република Македонија” бр. 7/05 и 103/08)
14. **Правилник за технички и за организациски мерки за обезбедување тајност и заштита на обработката на личните податоци** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 38/09)

За правилно да се согледа значењето на содржината на прашањата за полу-структурираното интервју, како и прашањата за дискусиите со фокус групите, потребно е да се направи и Краток компаративен преглед на видови постапки според одредени елементи:

- Кој може да поднесе понуда
- Дали постапката има една или повеќе фази
- Проценета вредност на набавката
- Рок за поднесување на понуди
- Специфики
- Рок за донесување на одлука
- Рок за жалба
- Рок за потпишување на договор

КРАТОК КОМПАРАТИВЕН ПРЕГЛЕД НА ВИДОВИ ПОСТАПКИ

Вид на постапка	КАРАКТЕРИСТИКИ							
	Кој може да поднесе понуда/пријава за учество	Фази на постапката	Проценета вредност	Рок за поднесување понуди	Специфики	Рок за донесување одлука	Рок за жалба	Рок за потпишување на договор
	1	2	3	4	5	6	7	8
ОТВОРЕНА	Секој ЕО	Една фаза	<p>Класичен сектор : Над 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи</p> <p>Секторски ДО : Над 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи</p>	45 дена		45 дена од денот на јавното отворање (освен ако се бара појаснување во фаза на евалуација)	8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)

			Класичен сектор : Под 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО : Под 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи	20 дена		20 дена од денот на јавното отворање (освен ако се бара појаснување во фаза на евалуација)	8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)
ОГП	Кој може да поднесе понуда/пријава за учество	Фази на постапката	Проценета вредност	Рок за поднесување понуди	Специфики	Рок за донесување одлука	Рок за жалба	Рок за потпишување на договор
ОГРАНИЧЕНА	Секој ЕО може да поднесе пријава за учество, а само избраните кандидати можат да поднесат понуда Минималниот број на кандидати	Две фази : - прва фаза (фаза на претквалификација), во која договорниот орган врши избор на кандидати врз основа на критериумите	ПРИЈАВИ ЗА УЧЕСТВО Класичен сектор : Над 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО :	30 дена	По исклучок од ставот (1) на овој член, поради итни причини кои бараат извршување на договорот во рокови пократки од утврдените , договорниот орган може да ја забрза постапката со намалување на крајниот рок		8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)

	наведен во огласот за доделување на договорот за јавна набавка не смее да биде помал од пет	за утврдување на способност и	Над 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи		најмногу за 15 дена			
Ограничена	Поднесување на пријави за учество во прва фаза	- прва фаза (фаза на претквалификација), во која договорниот орган врши избор на кандидати врз основа на критериумите за утврдување на способност	ПРИЈАВИ ЗА УЧЕСТВО Класичен сектор : Под 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО : Под 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи	15 дена			8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)
Ограничена	Поднесување на понуди во втора фаза	- втора фаза, во која договорниот орган врши евалуација на понудите кои се поднесени од избраните кандидати, врз основа на	ПОНУДИ : Класичен сектор : Над 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи	40 дена	По исклучок ако бројот на кандидати кои ги исполнуваат критериумите за утврдување на способност е помал од минималниот број наведен во огласот за	70 дена од денот на јавното отворање (освен ако се бара појаснување во фаза на евалуација)	8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие

		критериумите за доделување на договорот.	Секторски ДО : Над 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи		доделување на договорот за јавна набавка, договорниот орган: - ја поништува ограничената постапка или - ја спроведува ограничената постапка само со оние кандидати кои ги исполниле критериумите за утврдување на способност, доколку нивниот број е доволен за да обезбеди вистинска конкуренција			денови влегуваат деновите од рокот за жалба)
Ограничена	Поднесување на понуди во втора фаза	- втора фаза, во која договорниот орган врши евалуација на понудите кои се поднесени од избраните кандидати, врз основа на критериумите за доделување на договорот.	ПОНУДИ: Класичен сектор : Под 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО : Под 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска	22 дена	По исклучок ако бројот на кандидати кои ги исполнуваат критериумите за утврдување на способност е помал од минималниот број наведен во огласот за доделување на договорот за јавна набавка, договорниот орган: - ја поништува ограничената постапка или	37 дена од денот на јавното отворање (освен ако се бара појаснување во фаза на евалуација)	8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)

			противвредност за работи		- ја спроведува ограничената постапка само со оние кандидати кои ги исполниле критериумите за утврдување на способност, доколку нивниот број е доволен за да обезбеди вистинска конкуренција			
КД	Кој може да поднесе понуда/пријава за учество	Фази на постапката	Проценета вредност	Рок за поднесување понуди	Специфики	Рок за донесување одлука	Рок за жалба	Рок за потпишување на договор
КОНКУРЕНТЕН ДИЈАЛОГ	Секој ЕО може да поднесе пријава за учество, а само избраните кандидати можат да поднесат понуда. Минималниот број на кандидати наведен во огласот за доделување на договорот за јавна набавка не смее да	Конкурентниот дијалог се спроведува во три фази: - фаза на претквалификација на кандидати, - фаза на дијалог со избраните кандидати по спроведената фаза на претквалификација, за да се идентификува решение што одговара на	ПРИЈАВИ ЗА УЧЕСТВО Класичен сектор : Над130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО : Над200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи	30 дена	Договорниот орган може да спроведе постапка на конкурентен дијалог за доделување на договор за јавна набавка доколку: - предметниот договор за јавна набавка е особено сложен и - спроведувањето на отворена или ограничена постапка нема да овозможи доделување на договорот за јавна набавка		8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)

	биде помал од три	потребите на договорниот орган и врз основа на кое кандидатите ги поднесуваат своите понуди и - фаза на поднесување на понудите			Особено сложен договор за јавна набавка, се смета договорот каде договорниот орган објективно не е во можност да: - ги дефинира техничките спецификации и техничките средства кои можат да ги задоволат неговите потреби или - ја утврди правната или финансиската рамка за извршување на договорот			
			ПРИЈАВИ ЗА УЧЕСТВО Класичен сектор : Под 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО : Под 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска	15 дена	По завршување на прва фаза се подготвува извештај за оценување на способноста на кандидатите и листа на квалификувани кандидати, како и одлука кои кандидати ќе ги покани за КД			

			противвредност за работи					
	Фаза на дијалог Договорниот орган не смее да им ги открива на другите избрани кандидати предложените решенија или други доверливи информации што ги дал кандидатот во текот на дијалогот, без негова согласност. (4) Договорниот орган го спроведува дијалогот се додека не го идентификува соодветното решение			Разумен рок	Последователното намалување на решенијата се врши со примена на критериумите за доделување на договорот предвидени во тендерската документација. Договорниот орган пристапува кон дијалог со секој избран кандидат посебно. Во дијалогот се разговара за варијантите што се однесуваат на техничките и финансиските аранжмани, методите за решавање на прашањата поврзани со правната рамка и за сите други елементи на идниот договор, за да се изнајдат решенијата кои одговараат на потребите на договорниот орган. За секој состанок			

					договорниот орган води записник за прашањата што биле предмет на дијалог. Записникот го потпишува и избраниот кандидат со кој е воден дијалогот.			
				Разумен рок утврден во фазата на дијалог		Рокот зависи од роковите по фази – особено утврдениот рок во фазата на дијалог	8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)
ППСОО	Кој може да поднесе понуда/пријава за учество	Фази на постапката	Проценета вредност	Рок за поднесување понуди	Специфики	Рок за донесување одлука	Рок за жалба	Рок за потпишување на договор
ПОСТАПКА СО ПРЕГОВАРАЊЕ СО ОБЈАВУВАЊЕ НА ОГЛАС	Согласно условите во ЗЈН Минималниот број на кандидати наведен во огласот за доделување на договорот за јавна набавка не смее да биде помал од три		ПРИЈАВИ ЗА УЧЕСТВО Класичен сектор : Над130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО : Над200.000 евра во денарска противвредност за	30 дена	По исклучок од ставот (1) на овој член, поради итни причини кои бараат извршување на договорот во рокови пократки од утврдените , договорниот орган може да ја забрза постапката со намалување на крајниот рок најмногу за 15 дена		8 дена од денот на доставена одлука и известување	12 дена од денот на доставена одлука и известување (во овие денови влегуваат деновите од рокот за жалба)

			стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи					
			ПРИЈАВИ ЗА УЧЕСТВО Класичен сектор : Под 130.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи Секторски ДО : Под 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 4.000.000 евра во денарска противвредност за работи	12 дена				

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Анализата која досега е извршена е во функција на успешно извршување на останатите задачи кои беа потенцирани на почетокот на ова деск истражување и тоа: :

Задача	Резултат
Подготовка на прашања за полу-структурирано интервју со лица од договорни органи, економски оператори, од граѓански сектор и новинари, кои согласно нивните познавања на областа на јавните набавки би биле релевантни стручни лица за спроведување на полу-структурирано интервју.	Успешно спроведени полу-структурирани интервјуа кои ќе придонесат за изработка на успешен Извештај за истражувачките активности
Подготовка на прашања за фокус групите по однос на определените теми и иницијални прашања, како и други прашања кои ќе се јават во текот на дискусијата.	Успешно спроведени дискусии со фокус групите кои ќе придонесат за изработка на успешен Извештај за истражувачките активности

Севкупното деск истражување , како клучни прашања ги наметна следните:

1. Дали се потребни се измени и дополнувања на Законот за јавни набавки или е потребно да се донесе нов Закон за јавни набавки?
2. Дали сметате дека постои темелна и континуирана институционална соработка меѓу Бирото за јавни набавки, Државната комисија за жалби, Државниот завод за ревизија и Државната комисија за спречување на корупцијата во Република Македонија ?
3. Дали во општите и посебните акти имате воспоставено персонализирана одговорност, контрола и механизми на мотивираност на лицата кои работат во организационите облици за јавни набавки
4. На кој начин може да се зголеми транспарентноста во процесот на доделување на договори за јавни набавки?
5. Дали рационално и ефикасно да се искористуваат средствата во постапките за доделување договори за јавна набавка?

6. Дали има влијание на бизнис секторот на намалување на злоупотребите во постапките за јавни набавки ?
7. Дали е задоволително нивото на едукација и професионализација на лица кај договорните органи и кај економските оператори кои работат во областа на јавните набавки
8. Дали постои мониторинг од страна на граѓанскиот сектор
9. Дали постои Објективност и професионализам на медиумите при известување за јавните набавки
10. Дали се задолжителни интерни ревизии, односно дали се застапени кај договорните органи?

Токму наведените прашања ќе бидат основа за составување на прашања за поединечните **полу-структурирани интервјуа** со лица од договорни органи, економски оператори, од граѓански сектор и новинари, кои согласно нивните познавања на областа на јавните набавки би биле релевантни стручни лица за спроведување на полу-структурирано интервју. Исто така, овие прашања, ќе бидат иницијални за креирање на дискусија со фокус групите.

Сето наведено во ова деск истражување, ќе овозможи да се согледаат постојните проблеми од повеќе страни и да се спроведе успешно теренско истражување, чии резултати кои ќе бидат преточени во Извештај со **Препораки за развивање на позитивни практики на превенција - услов за некоруптивно и транспарентно извршување на јавните набавки**

